

UČITELJI PRIPRAVNICI IN NJIHOV POLOŽAJ

Še nekaj vesti iz vardarske banovine

»Nastavljeni ste v vardarsko banovino«, tako so mi nekako boječe in sramežljivo sporočili sredi meseca oktobra lanskega leta, ter mi nato poslali tudi uradno objavo o nastavitvi. Po dveletni brezposelnosti so se mi zdeli zvoki teh besed kar nekam prijetni in blagodoneči, toda njih odmev pa je že zvenel tuje in neprijazno. Podati se bo treba v bratske, toda nam še premalo poznane kraje Južne Srbije. Po kratkih pripravah, katere so zlasti obremenile župe naših roditeljev, smo se podali mladi slovenski učitelji, pripravniki na pot. Do male postajice Sveti Đorđe smo se polagoma razšli, želeč si čim bolj in vedrejši bodočnosti. Na tej postajici sem bil že sam. Izstopil sem, naložil svojo borno prtljago na poštni avto ter se pripeljal končno v malo mesto Kavadar, kjer je središče istoimenskega sreza.

Dežela tu doli je hribovita, gorski grebeni se vrste drug za drugim, vmes pa se vijejo globoke, kanjonaste soteske, po katerih brze mali potočki, ki pa se ob vsakem deževju spremene v opasne hudournike in polnijo s svojo vodo reko Crno. Le malo je ravnin in na robu ene izmed njih leži Kavadar. Je to malo podezelsko mesto, posejelo večinoma z malimi obrtniki in seljaki. Prebivalci se oblačijo večinoma v doma izdelano nošo in so po narodnosti Srbi, le nekaj je Turkov in ciganov. Govore južnosrbsko narečje, ki se ga človek kaj hitro priuči, le s tuji, ki pa sem le redko zaidejo, govore v pravem srbskem jeziku. So tudi sicer zelo prijazni in gostoljubni, vendar zelo nezaupljivi in nesprejemljivi za vse novo in tuje.

Ko sem se nekoliko razgledal po kraju samem, sem se podal nato k sreskemu šolskemu nadzorniku. Sprejel me je zelo prijazno, zlasti ker so Slovenci tu doli le bolj redki gostje, me nato še založil z naveti in navodili, nakar sem krenil v spremstvu šolskega sluga, ki je prišel pome, dalje. Pot me je vodila še kake pol ure po ravnici, nato pa se je pričela vzpenjati po strmih pobočju planine Vitače. Ker vežejo posamezna naselja med seboj le ozke konjske steze in so le te zelo slabe, sem zlezal s pomočjo sluga na konja. Zame, ki sem bil vajen le ravnih, tlakovanih mestnih ulic, je bila ta, več kot triurna jeza silno mučna. Pot se je vzpenjala vse bolj strmo ob robu globokih dolin in medtem, ko sem s strahom pogledoval v globino, sem se krčevito oprijemal sedla ter s celim telesom sledil vsakemu konjevemu koraku. Do onemoglosti utrujen sem končno le prijezdil

do vasi. Pot se je nenadoma strmo spustila po pobočju navzdol in zagledal sem kraj moga prvega učiteljstva.

Selo leži na strmih zapadnem pobočju planine Vitače, tik nad globoko sotesko, na katere drugi strani se zopet dvigajo strmo proti nebu novi grebeni. Kamor seže oko, le gola, skalnata, divjeromantična gorska pokrajina. Le počasi so se oči privadile na novo okolje in le sonce, ki je polagoma tonilo za obzorjem, me je še spominjalo na našo lepo in prijazno slovensko zemljo. Nenadoma sem se znašel v čisto novih življenjskih prilikah in na pot so se mi jele stavljati vedno nove težave. Šolsko poslovanje v zelo slabem, skoro nevezdržnem stanju, od dveh učilnic uporabna ena sama, in končno šola skoro brez vsakih učil, in pričel sem spoznavati, da bo delo v šoli silno težavno.

Z razumljivo radovednostjo in s pritajenim strahom sem stopil drugega dne v učilnico. Sto iskrih oči in pričakujočih oči se je uprlo vame, in že je padla na me skrb, ali bom mogel, ali bom znal izpolniti svojo nalogo, postati jim učitelj, vodnik in drugi oče. In tako sem pričel z delom, poskušal in popravljati, pa zopet začel iznova. In čim hitreje so tekli dnevi, tem večje je bilo spoznanje, da so malčki pričakovali od mene nekaj lepšega, bolj njihovega, česar pa jim jaz, tujec v njih zemlji, ne morem dati. Polagoma nas je to neizpolnjeno pričakovanje odtujilo in šolsko delo je postalo zame težka duševna preizkušnja, otrokom pa prinaša le omejevanje svobodnega, prirodnega doživljanja.

Šolsko delo teče dalje vkljub vsemu, v meni pa dozoreva spoznanje, da delo učitelja med otroci ne bi smelo biti nikdar izpostavljeno raznim poizkusom, ki so že v naprej obsojeni na neuspeh. Kajti vzgoja otrok je eden od najobčutljivejših problemov vsake države in vrzeli, ki lahko nastanejo med narodom in učiteljstvom, so lahko usodne.

Zato naj bo sedaj prva skrb odgovornih učiteljev, da vrnejo slovenskega učitelja slovenskim otrokom. Kajti mnogo je še teh, ki so deležni šolskega pouka le nekaj ur v tednu, medtem ko sposobni in delavoljni slovenski učitelji-pripravniki samevajo in obupujejo po samotnih naseljih Južne Srbije.

Kenk Jože.

Pripravniki (ce), pošiljajte prispevke za svojo rubriko!

Splošne vesti

ZAHVALA

Odsek učiteljic ljubljanskega učiteljskega društva se iskreno zahvaljuje vsem, ki so poklonili kak dar za revno dečo naših obmejnih krajev. S tem so nam omogočili pripraviti božično vinski darov, ki bo vzbudila pri otrocih viničarjev, kočarjev in poljskih delavcev občutek, da niso zapuščeni in pozabljeni od sorojakov istega jezika in rodu. Predvsem se odsek zahvaljuje sekciji Jugoslov. ženske zveze v Ljubljani, ki je nabrala po svoji neumorni in nadvse požrtvovalni članici g. Gašperlinovi samo v denarju nad 1800 din. — Združena ženska društva so darovala 1000 din za volno in 40 parov prvovrstnih gozderic.

Darovali so: Trboveljska družba 500 din; Prometni zavod za prevoz 200; Kreditni zavod 200; tvrdka Schneider & Verovšek 100; gospa Vera Magušar 100; tov. strojil iz Majšperga 100; tvrdka Hrovat 50; lekarna Piccoli 50; tvrdka Avg. Agnola 50; tvrdka Strgulc 20; g. Ivanka Leskovic 20 din; g. Slava Kobal 60; g. Desanka Knez 20; g. Vida Novak 20; tvrdka pohištva Naglas 50.

V blagu pa: tvrdka Salamun & Lampe; tvrdka K. Prelog, volno; tvrdka F. Novak; tvrdka Bonač, papir; tvrdka M. Lazar, pletenine; tvrdka Toni Jager; tvrdka Jos. Podkrajšek; tvrdka Olup star.; tvrdka Ivan Avšič; tvrdka A. Žibert, čevlje; tvrdka Kos, pletenine; tvrdka A. Krisper, obleki; tvrdka F. M. Schmitt; Blaznikova tiskarna 50 din in škatle za pošiljatev darov; tvrdka Slamič, konzerve.

Mladinska matica

—mm Ingoličeve »Sirote« so se igrale v ptujskem gledališču. Ta socialna drama je dramatičnejša uvodna povest v lanskem letniku »Našega roda«. Insceniral je delo prof. Mihelič, ki je izdelal tudi ilustracije za omenjeno delo v »Našem rodu«. Režiral pa je delo Fran Žizek, ki ima veliko smisla za moderno režijo. To delo je eno izmed redkih mladinskih dramatičnih del brez pravljicnih rekvizitov. O uprizoritvi so pisali skoro vsi listi, posebno obširno pa »Večernik«.

—mm V srbski ilustrirani reviji »Panorama« od 13. jan. 1940. je izšel prevod »Gladu«, potopisne črte, ki je izšla v letniku 1935/36. »Našega roda«.

—mm Za prve razrede je na razpolago še 3. in 4. zvezek Cicibanove knjižnice no 1,50 din.

Večje množine blaga pa: tovarna Inteks iz Kranja; tovarna platna iz Jars; tovarna Prah iz Kranja; tovarna Glanzmann & Gassner iz Tržiča; tvrdka J. C. Mayer.

Društvo »Belakrajina« je obdarovala 7 šol z blagom, čevlji in šol. potrebščinami.

Prisrčna hvala tudi staršem ljubljanskih šolarjev, ki so spopolnili zbirko s staro, a dobro ohranjeno obleko in obutvijo.

Učiteljstvo bo vedelo ceniti požrtvovalnost gori navedenih darovalcev.

— Veliko izbero dvoglasnih mladinskih pesmi za vse vrste šol bodo našli mladinski zbori in šole v »Istrsko-primorski pjevaniki«, katero je izdal Slovencem zelo dobro znani skladatelj Ivan Matetič-Ronjgov. Delo je tiskano v veliki osmerki in ima na 94 straneh 128 dvoglasnih pesmic (22 za nižjo stopnjo, 45 za srednjo in 49 za višjo stopnjo). V posebnem dodatku je še 12 mladinskih kompozicij, primernih za vse našete stopnje. Pismarica stane samo 35 dinarjev. Delo se lahko naroči naravnost pri skladatelju samem (Beograd, Cara Uroša 11) ali pa pri Učiteljskem pevskem zboru »Emil Adamič« v Ljubljani, Frančiškanska ulica 6/I.

— »Med finskimi jeziki« je naslov predavanja, ki ga je pripravil tovariš Viktor Pirnat, referent PJS pri kralj. banski upravi v Ljubljani. Predavanje ilustrira nad 80 slik. Predavanje z episkopom. Učiteljska društva in tovariši, ki bi se za predavanje zanimali, naj se obrnejo naravnost na predavatelja.

—mm V tisku je 6. številka »Našega roda« s prav pestro vsebino. S pesmima sta zastopana Venceslav Winkler in Danica Gruđen. V prozi ima A. Širok »Lutke«, France Bevk nadaljuje »Petra Klepca«, Marija Kmetova priobčuje »Klavira, Miran Jarc pa govori v ciklu »Živali pripovedujejo« o konju. Sledijo Rajčeve »Dekletove solze«, B. Pregljev »Siromak in njegova usoda in Ribičeva vesela zgodba »Kako so nekoč sodili«. Nadalje sta še dve nadaljevanji Smaškovi »Travka« in Kunstov »Daj nam danes naš vsakdanji knuh«. Tone Ljubčić nas vodi »Po kočevskih kukavah«, sledi več basni in kratkih sestavkov za male, Drobne zanimivosti, Mladina piše in uganke. V ilustrativnem delu sodelujejo Riko Debenjek, Fr. Golob, Marij Prešelj, Maksim Sedej, Georgijev, Perko, Gođec in dr.

Kaj vse pišejo

o učiteljstvu, šoli, prosveti in JUU

—I Ko je občinski tajnik vse... V neki naši največji dobrovoljski koloniji v Vojvodini je pet učnih moči: upravitelj in štiri učiteljice. Upravitelj je eden izmed najagilnejših prosvetnih delavcev med mladino. — Osnova je nabavaljalno in kreditno združenje, ki je svojim članom v teh težkih časih zelo pomagala in nas je mnoge rešila šokulantov, ki so n. pr. liter petroleja prodajali po 20 din. — On vodi tudi mladinski pevski zbor, ki je zabeležil že več uspehov pred publiko. — Toda ta marljivi prosvetni delavec je trn v peti ne samo špekulantom, nego tudi občinskemu tajniku. Temu gospodu je uspelo pridobiti občinski odbor, ki mu je dodelil upravitelju stanovanje in šolski vrt, ki je učiteljstvu služil za praktični pouk. — Upravitelj sedaj stanuje v šolski pisarni. — Ker se je upravitelj proti takemu postopku pritožil na pristojno mesto, je tudi tajnik ukrenil vse potrebno in v kratkem času mu je potom zvez, ki jih je imel, uspelo izposlovati upraviteljevo premostitev v vrhasko banovino. (»Politika«, 21. jan.)

—I Začasne namestitve absolviranih filozofov. Prosvetni oddelek kr. banske uprave v Ljubljani objavlja: Predvidoma bo možno namestiti nekaj absolviranih filozofov ne glede na stroko za učitelje ljudskih šol in jih dodeliti meščanskim šolam za toliko časa, dokler ne bodo nameščeni na meščanskih ali srednjih šolah. Kandidatje, ki bi hoteli sprejeti to začasno službo, naj se prijavijo prosvetnemu oddelku. (»Jutro«, 18. jan.)

—I Pod naslovom »Tehtne besede učiteljskega glasila« citira »Jutro« od 21. jan. uvodnik »Učiteljskega tovariša« z dne 18. jan.

—I Ali ima šolska mladina dovolj hrane? Tak je naslov poučnemu članku v »Slovencu«

od 23. januarja, v katerem se razpravlja o bedi šolskih otrok in o potrebi šolskih kuhinj. Iz članka je razvidno tudi sledeče: »V mnogih okrajih so danes že organizirali šolske kuhinje. Delovanje šolskih kuhinj podpirajo razne organizacije, tako Rdeči križ, Protituberkulozna liga itd. Priskočile so na pomoč oblasti, podpirajo jih občine, krajevni šolski odbori, banovina in razni krajevni dobrotniki. Po poročilih iz leta 1938. je poslovalo v tem letu v podezelskih ljudskih šolah 70 šolskih kuhinj, ki so dajale 1272 zajtrkov, 4147 obedov, 191 večerij in 2143 malice, skupaj 7735 obrokov hrane. Ustanovljenih je bilo še okoli 30 šolskih kuhinj, ki pa so životarile le nekaj sezon. Težave so najbrž bile tolikšne, da se je učiteljstvo za enkrat moralo umakniti v ozadje in počakati na boljše čase.

—I Vzgojimo narodno zavedno mladino! je naslov članka v »Jutro« od 21. jan., ki pravi med drugim: »Večina šol odrasle mladine nima spretnega in dobrega vodstva, ki bi jo pripravljalo za vstop v resno življenje. Pa so še mnogi drugi vzroki, ki nikakor ne morejo na mladino vzgojno vplivati. Med narodom se je razpaslo kruhorstvo, hinavščina slavi svoje triume, neznačajnost se plačuje. Mladina, ki ima bistro oko za vse, opazuje to, si tolmači po svoje in išče utehe in zabave pri vinu. Vso dobo našega življenja v uedinjeni Jugoslaviji ni slišala naša mladina mnogo vzgojnega, tega, kar bi jo napolnjevalo k resnemu mišljenju za lastno bodočnost, niti za boljšo bodočnost naroda in države. Politične strasti medsebojnega nekravavega klanja in napadanja, zatiranja značev, zlasti v zadnji dobi itd. je tako kvarno vplivalo na našo mladino, da je podivjanost žetev neplemenite setve.«

Stanovska organizacija JUU

Iz društev

Vabilia

— JUU — SRESKO DRUŠTVO ŠMARJE PRI JELSAH bo imelo redno zborovanje v soboto, dne 10. februarja ob 10. uri v Rogatcu. Poleg običajnih točk je na sporedu predavanje tov. Sotoška: Trije dečki gredo na Dolenjsko. Ker našim zvestim s hribov in oddaljenih vasi najbrž ne bo lahko priti, naj ne manjka nihče iz šol ob železnici. Odbor.

— JUU — SRESKO DRUŠTVO KAMNIK bo zborovalo dne 3. februarja 1940. ob 9. uri v Domžalah. Dnevni red: Poročilo društvenih funkcionarjev, razgovor o aktualnih šolskih vprašanjih, referat tov. Metoda Jenka o Sigmundu Freudu in psihoanalizi, ter slučajnosti. — Odbor.

— JUU — SRESKO DRUŠTVO MARIJ-BOR LEVI BREG bo imelo svoje 3. zborovanje v soboto, dne 10. februarja t. l., ob pol

Učiteljski pravnik

—Š Vprašanje. Ali je res, da se v zadnjem času po dokončani 35 letni službeni dobi — ne more več napredovati v 5. položajno skupino?

Odgovor! Nam to ni znano in tudi zakon ne predvideva tega. Kdor izpolni pogoje § 258. U. Z., ima pravico napredovati v V. skupino.

Šolski radio

—Torek, 30. januarja: »Zimske igre na prostem«, dialog. Vodi g. Viktor Pirnat. Letošnja zima je za igre na prostem prav posebno prikladna. Mladina se pod večim vodstvom in kasneje tudi sama lahko v snegu in mrazu sprosti kot poleti na travniku. Skok in tek in raznovrstni boj v svoji pestri menjava zaposle mladi svet, da uživa do viška, utrujenosti pa niti ne čuti. Približa se tako svojim mladim tovarišem v nordijskih, na zimi tako bogatih deželah. Zdrav duh v zdravem telesu sta predpogoj za fizično in moralno odpornost nastopajočih rodov. Ne bi škodilo, če bi zainteresirani svinčnikom v roki sledili radijskim razgovorom o teh igrah in njih poteku.

—V kmetijskem radiu bo v nedeljo, 28. januarja ob 17. uri predaval g. dr. Simon Žibert: Živalske kužne bolezni, nevarne za človeka.

Učiteljska tiskarna

—T Važno opozorilo! Odjemalci pisarniških potrebščin za šolo, pisarno in dom, učil se opozarjajo, da so se cene zaradi novih obveznih dajatev zvišale. Cene navedene v ceniku za šolsko leto 1939/40. ne veljajo.

—T Ali ste naročili za svojo šolo in zase šolske in pisarniške potrebščine? Naročite pri Učiteljski tiskarni! Svoji k svojim!

Novosti na knjižnem trgu

—k Malj gospodar, glasilo Zveze društev »Malj gospodar« za Slovenijo v Ljubljani. Izšla je 1. številka 1. letnika s sledečo vsebino: Na prvi poti smo. — Rejec malih živali v januarju. — Perutinarstvo: Odbiranje in shranjevanje valilnih jajc. — Kuncereja: Kaj mora vedeti rejec-zacetnik o angorskem kuncu? — Skrb za koze v januarju. — Golobarstvo: Golobji zarod. — Koze-ovce-prasiči: Ali naj redimo koze? — Redimo male živali, zlasti koze. — Naš vrt: Sadni in zelenjadni vrt. — Topinambur. — Zdravje in bolezen: Veterinarski kotichek »Malega gospodarja«. — Naše gospodinjice: Kolime. — »Malj gospodar« izhaja 15. dne vsakega meseca. Letna naročnina za člane 24 din, za nečlane 30 din. — Uprava lista v Ljubljani, Gajeva ulica 9/I.

KDOR UČITELJ
TA ČLAN
UČITELJSKE TISKARNE!

 Volna
za obleke,
kostume
in plašče

A. & E. SKABERNÈ
LJUBLJANA